

ปาฐกถาพิเศษ

หัวข้อ“เศรษฐกิจไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง”

โดย ดร. วิรไท สันติประภพ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

วันอังคารที่ 5 มีนาคม 2562

ในงานดินเนอร์ทอล์ค “Thai Journalists Association 64th Anniversary”

ณ ห้องอโนมาแกรนด์ โรงแรมอโนมาแกรนด์ ถนนราชดำริ กรุงเทพฯ

ท่านนายกสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

สวัสดีครับ ผมขอขอบคุณสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ที่ให้เกียรติ

เชิญผมมากล่าวปาฐกถาพิเศษในคำคืนนี้ วันนี้นับเป็นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของประเทศไทย

จึงเป็นโอกาสอันดีที่เราจะได้มาแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับความท้าทายของประเทศเพื่อ

เตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น

หากเราหันมองรอบตัว เราจะพบว่าโลกกำลังอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วขึ้น

กว่าเดิมมากจากหลายปัจจัยและคาดเดาได้ยากขึ้น ประเทศไทยก็กำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยน

ผ่านที่สำคัญเช่นกัน ในอีกไม่กี่สัปดาห์ถัดจากนี้ไปเราจะเลือกตั้งกันอีกครั้ง ท่านผู้มีเกียรติหลาย

ท่านอาจคิดว่าผมจะมาพูดเรื่องเศรษฐกิจไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

ซึ่งก็เป็นเรื่องสำคัญ แต่ผมคิดว่าเรื่องที่สำคัญกว่า คือการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในระยะยาว

เศรษฐกิจไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทั้งจากปัจจัยภายนอก
และภายในประเทศที่ท้าทายยิ่ง

ในวันนี้ผมจะขอนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับเศรษฐกิจไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง
ใน 3 ส่วนด้วยกัน เริ่มจากมองการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ตามด้วยพูด
ถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังก้าวสู่โลกยุคใหม่ และจบลงด้วยโจทย์ท้าทายของเศรษฐกิจไทย
ที่ต้องร่วมกันหาคำตอบและร่วมกันแก้ไข เพื่อที่เราจะเปลี่ยนแปลงไปสู่โลกใหม่ได้อย่างเท่าทัน
ท่านผู้มีเกียรติครับ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นมาก รายได้ต่อหัวเพิ่มจากประมาณ
140,000 บาทต่อปีในปี 2551 โตขึ้นร้อยละ 50 มาอยู่ที่ 220,000 บาทต่อปีในปี 2560 โดยเฉพาะ
ภาคเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับต่างประเทศ โครงสร้างการส่งออกของเราพัฒนาไปพอสมควร
จากที่เราเคยส่งออกเดือนละ 15,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจโลกปี 2552
ปีที่แล้วเราส่งออกเฉลี่ยเดือนละ 21,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม
เติบโตขึ้นมาก ในส่วนของภาคเกษตร เราส่งออกสินค้าเกษตรพื้นฐานในสัดส่วนที่น้อยลง
และหันมาส่งออกสินค้าเกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

ภาคการท่องเที่ยวเติบโตสูงมาก จากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเพียงแค่ 15 ล้านคนเมื่อ 10 ปีที่แล้ว มาเป็น 38 ล้านคนในปีที่ผ่านมา ซึ่งนับเป็นการขยายตัวสูงขึ้นไปถึง 2.5 เท่า แน่นอนว่าเศรษฐกิจภาคต่างประเทศที่ขยายตัวดีได้ส่งผลให้เศรษฐกิจในประเทศของเราเติบโตดีขึ้นด้วย

ขณะเดียวกัน เมื่อหันมามองเสถียรภาพของเศรษฐกิจไทยในวันนี้ก็นับว่ามีความเข้มแข็งมาก โดยเฉพาะเสถียรภาพด้านต่างประเทศ สัดส่วนหนี้ต่างประเทศต่อ GDP ของไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่มาก ทุนสำรองระหว่างประเทศรวมที่ทำสัญญาซื้อไว้ล่วงหน้าเพิ่มขึ้นจาก 10 ปีก่อนกว่าเท่าตัวมาอยู่ที่ประมาณ 240,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ดุลบัญชีเดินสะพัดในปีที่แล้วเกินดุลถึง 37,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือกว่าร้อยละ 7 ของ GDP ซึ่งเป็นการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดต่อเนื่องกันถึง 5 ปี ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เรามีกันชนรองรับความผันผวนจากนอกประเทศที่นับวันจะรุนแรงขึ้น

สำหรับเสถียรภาพในประเทศก็ต้องนับว่าอยู่ในระดับที่ใช้ได้ เศรษฐกิจไทยไม่ต้องเผชิญกับแรงกดดันด้านเงินเฟ้อ ส่วนเสถียรภาพด้านการคลังก็ยังคงอยู่ในระดับที่ใช้ได้ แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมารายจ่ายภาครัฐจะเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องก็ตาม สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ยังต่ำกว่าหลายประเทศ นอกจากนี้ เสถียรภาพระบบสถาบันการเงินก็อยู่ในเกณฑ์ดี ธนาคารพาณิชย์มีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ในระดับสูง มีสัดส่วนเงินสำรองสำหรับดูแลหนี้ด้วยคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น การบริหารความเสี่ยงและการบริหารสภาพคล่องดีขึ้นมาก เชื่อได้ว่าระบบธนาคารพาณิชย์ไทยจะสามารถรับมือกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นกับเศรษฐกิจไทยได้ ด้วยเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งใน

หลายมิติ เศรษฐกิจไทยจึงสามารถรับมือและฟื้นตัวจากเหตุการณ์วิกฤตต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วหลายต่อหลายครั้งตลอดช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจโลกปี 2552 เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ หรือสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองก็ตาม เศรษฐกิจไทยสามารถกลับมาฟื้นตัวได้ภายในระยะเวลาอันสั้น สัญญาณเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจไทยมีภูมิคุ้มกันและความสามารถในการปรับตัวอยู่ในเกณฑ์ดี

อย่างไรก็ดี แม้ว่าเศรษฐกิจไทยมีภูมิคุ้มกันและความสามารถในการปรับตัวดีขึ้น แต่มีสัญญาณหลายอย่างที่เราต้องระมัดระวังและให้ความสำคัญเป็นพิเศษ โดยเฉพาะเรื่องศักยภาพของระบบเศรษฐกิจที่จะมีผลต่อรายได้ คุณภาพชีวิตและความอยู่ดีกินดีของคนไทยในระยะยาว ถ้าเรามองย้อนกลับไปไกลกว่าช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จะพบว่าเศรษฐกิจไทยเคยโตได้เฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 4.8 ต่อปี ในช่วง 2542-2551 แต่ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจไทยเติบโตเพียงร้อยละ 3.8 ต่อปี และต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลายด้าน โดยเฉพาะข้อจำกัดจากโครงสร้างประชากร การจ้างงานของไทยเคยเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 1.1 ต่อปี ในช่วง 10 ปีก่อนวิกฤตเศรษฐกิจโลกปี 2552 แต่หลังจากนั้นก็กลับหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.1 ต่อปี จำนวนคนไทยในวัยแรงงานได้ผ่านจุดสูงสุดไปแล้วเมื่อปี 2555 และกำลังลดลงทุกปี หากเรายังคงขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบเดิมๆ ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจไทยจะอ่อนแรงลงเรื่อยๆ จากปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฉุดรั้งศักยภาพของเศรษฐกิจไทยไว้ ดังนั้น ผมคิดว่าถึงเวลาแล้วที่เราทุกคนจะต้องช่วยกันระบุงบปัญหาเชิงโครงสร้างเหล่านี้ให้ชัดเจนและร่วมกันแก้ไขอย่างจริงจัง

ท่านผู้มีเกียรติครับ

ผมคิดว่าโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 มิติสำคัญ คือ มิติแรก เศรษฐกิจจะต้องมีผลิตภาพ (Productivity) ดี และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง มิติที่สอง ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะต้องกระจายอย่างทั่วถึงไปสู่ประชาชนในวงกว้าง (Inclusivity) และมิติที่สาม เศรษฐกิจจะต้องมีภูมิคุ้มกัน (Immunity) ที่ดี ไม่มีจุดเปราะบางที่จะสร้างปัญหาหรือนำไปสู่วิกฤตได้ในอนาคต ผมจะขอพูดถึงความท้าทายหลักๆ เกี่ยวกับโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยในสามมิตินี้

ความท้าทายเชิงโครงสร้างมิติแรก คือ ด้านผลิตภาพ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่สุดที่จะกำหนดศักยภาพของระบบเศรษฐกิจ ตลอดช่วง 10 ปีที่ผ่านมาผลิตภาพของเศรษฐกิจไทยเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เราพบว่าผลิตภาพที่ทรงตัวนี้เกิดจากสาเหตุเชิงโครงสร้างอย่างน้อย 4 เรื่องหลักๆ

ประการแรก แรงงานจำนวนมากมีผลิตภาพต่ำ ขาดการพัฒนาและไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคการผลิตที่มีผลิตภาพที่สูงขึ้น (Labor allocation) แรงงานถึง 1 ใน 3 ของแรงงานทั้งประเทศอยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพต่ำที่สุด การผลิตภาคเกษตรกรรมยังขาดการพัฒนาผลิตภาพให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในวงกว้าง นโยบายภาครัฐที่ผ่านมา มักจะเข้าไปช่วยเหลือโดยเน้นการดูแลราคาสินค้าเกษตร การประกันรายได้ การให้เงินอุดหนุน หรือการพักหนี้เกษตรกร นโยบายลักษณะนี้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรและกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยในเศรษฐกิจชนบทได้ดีในระยะสั้น แต่ไม่ช่วยพัฒนาผลิตภาพของภาคเกษตรในระยะ

ยาว และกลับส่งผลข้างเคียงโดยฉุฉู่แรงงานให้ทำการเกษตรแบบเดิมๆ มากกว่าที่จะสร้าง
แรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาผลิตภาพหรือย้ายไปสู่ภาคเศรษฐกิจอื่นที่มีผลิตภาพสูงกว่า

ประการที่สอง แรงงานไทยมีทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาด (Labor mismatch)

จากที่ ธปท. เติ้นสายพบปะกับภาคธุรกิจมากกว่า 800 รายต่อปี เราพบว่าผู้ประกอบการจำนวน
มากประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะมาอย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบการถือว่าปัญหาดังกล่าว
เป็นอุปสรรคลำดับต้นๆ ของการดำเนินธุรกิจ และแน่นอนว่าการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะก็เป็น
อุปสรรคสำคัญสำหรับธุรกิจต่างชาติในการตัดสินใจมาลงทุนในประเทศไทย สาเหตุหนึ่งของปัญหานี้
เกิดจากระบบการศึกษาไทยที่ไม่สามารถผลิตแรงงานออกมาตอบโจทย์ความต้องการของภาคธุรกิจได้
แรงงานที่จบการศึกษาออกมามักจะทำงานไม่ตรงกับที่เรียนมา นอกจากนี้ แรงงานไทยยังขาดโอกาสใน
การพัฒนาทักษะอย่างจริงจังตลอดช่วงชีวิตของการทำงาน แรงงานจำนวนมากยังทำงานแบบเดิมๆ
ด้วยวิธีการเดิมๆ แม้ว่าจะผ่านการทำงานมาหลายปี สอดคล้องกับงานศึกษาของ ธปท. ที่พบว่า
โครงสร้างอาชีพของคนไทยแทบไม่เปลี่ยนแปลงเลยตลอดช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ขณะที่โครงสร้าง
ทางเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก

ประการที่สาม การลงทุนของเศรษฐกิจไทยอยู่ในระดับต่ำ งานวิจัยหลายชิ้นพบว่าเราเป็น
ประเทศเดียวในเอเชียที่ระดับการลงทุนที่แท้จริงของทั้งภาครัฐและเอกชนรวมกันยังต่ำกว่าช่วง
ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 โดยเฉพาะการลงทุนภาคเอกชนในภาคอุตสาหกรรมซึ่งสำคัญมาก
สำหรับการช่วยเพิ่มผลิตภาพกลับลดลงมากในช่วงหลัง นอกจากนี้ ไทยเป็นประเทศเดียวใน

อาเซียนที่ส่วนแบ่งเงินลงทุนสุทธิจากต่างประเทศ (Net FDI) จากเงินลงทุนทั่วโลกลดลง เมื่อเทียบกับระหว่างช่วงทศวรรษก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจโลกปี 2552 ยิ่งกว่านั้น งานวิจัยยังพบว่าการลงทุนที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เป็นการลงทุนเพื่อทดแทนเครื่องจักรเก่าที่เสื่อมลงไป ซึ่งไม่ได้สร้างผลิตภาพให้เพิ่มขึ้นมากนัก

ประการที่สี่ ผู้ประกอบการไทยต้องเผชิญกับความยากลำบากในการดำเนินธุรกิจจากกฎระเบียบข้อบังคับของทางภาษีที่มีจำนวนมากและล้าสมัย กฎระเบียบข้อบังคับเหล่านี้ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถเปลี่ยนแปลงปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว งานวิจัยของ TDRI ชี้ว่าทุกวันนี้เรามีกฎหมายและกฎระเบียบรวมแล้วกว่า 100,000 ฉบับ มีกฎหมายและกฎระเบียบจำนวนมากที่ล้าสมัยไม่สอดคล้องกับบริบทของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันและโลกในอนาคต โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจเชิงแบ่งปัน (Sharing economy) และระบบเศรษฐกิจดิจิทัล กฎเกณฑ์บางเรื่องซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันเองเนื่องจากถูกกำหนดจากหลายหน่วยงาน เช่น ผู้ที่ต้องการประกอบธุรกิจร้านค้าปลีก อาจจะต้องขออนุญาตหน่วยงานราชการมากถึง 8 หน่วยงาน ในปีที่ผ่านมาไทยได้รับการจัดอันดับจาก World Economic Forum (WEF) ว่ามีคะแนนด้านภาระทางกฎระเบียบที่แย่งจากเมื่อ 10 ปีก่อน ซึ่งอันดับของเราด้านนี้ตกลงมาอยู่ที่ 58 ของโลก ตามหลังหลายประเทศเพื่อนบ้านของเรา ไม่ว่าจะเป็นสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และลาว

ความท้าทายทั้งสี่ประการข้างต้น ทั้งด้านแรงงาน การลงทุน และกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ เป็นปัจจัยที่ฉุดรั้งพัฒนาการด้านผลิตภาพของระบบเศรษฐกิจไทย ส่งผล

ให้ผลิตภาพของเศรษฐกิจไทยทรงตัวอยู่ในระดับต่ำในช่วงที่ผ่านมา เมื่อเรามองไปในอนาคต คนไทยในวัยทำงานจะมีจำนวนลดลง ในขณะที่แต่ละคนต้องดูแลผู้สูงอายุจำนวนเพิ่มขึ้นมาก ดังนั้น ทางเดียวที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยได้คือต้องเร่งพัฒนาผลิตภาพในทุกภาคของระบบเศรษฐกิจไทยเพื่อให้คนไทยเก่งขึ้น มีคุณภาพสูงขึ้น และสร้างรายได้ได้เพิ่มขึ้น

ความท้าทายเชิงโครงสร้างมิติที่สอง คือความเหลื่อมล้ำของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

เรามีปัญหาการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแบบไม่ทั่วถึงต่อเนื่องมานาน ผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจยังกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนที่มีรายได้สูง มีสินทรัพย์สูง โดยเฉพาะเจ้าของทุนขนาดใหญ่ ส่วนหนึ่งมาจากภาครัฐขาดประสิทธิภาพและความสามารถที่จะทำหน้าที่จัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโครงสร้างภาษี โครงสร้างการใช้จ่ายภาครัฐ หรือการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม อีกส่วนหนึ่งเกิดจากความเหลื่อมล้ำทางโอกาสที่ฝังตัวอยู่ในทุกระดับ ในภาคธุรกิจ กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ได้เปรียบธุรกิจขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะในช่วงที่เทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำธุรกิจอย่างรุนแรง เราพบว่าธุรกิจ SMEs ในภาคการค้าและพาณิชย์กรรมในต่างจังหวัด มีสัดส่วนหนี้เสีย (NPL) เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สวนทางกับสถานะทางเศรษฐกิจและผลประกอบการของบริษัทขนาดใหญ่ในกลุ่มธุรกิจเดียวกันที่ได้เปรียบกว่ามาก จากทั้งเรื่องอำนาจต่อรอง ระบบโลจิสติกส์ ราคาสินค้า และต้นทุนทางการเงิน ปัญหานี้จะยิ่งรุนแรงขึ้นสำหรับ SMEs ที่ตั้งอยู่ในเมืองรองเนื่องจากตลาดเมืองรองมีขนาดเล็กกว่าเมืองใหญ่ และในช่วงหลังบริษัทขนาดใหญ่ระดับประเทศได้รุกเข้าไปขยายธุรกิจในเมืองรองมากขึ้น งานศึกษาของ ธปท.

พบว่า SMEs ในเมืองรอง ได้รับผลกระทบจากการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่รุนแรงมากกว่า SMEs ในเมืองใหญ่มาก เพราะนอกจากขนาดของตลาดจะจำกัดแล้ว ยังต้องเผชิญกับข้อจำกัดอีกหลายด้าน ตั้งแต่ คุณภาพแรงงาน ต้นทุนค่าขนส่ง ไปจนถึงบริการสาธารณสุข

นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำในระบบเศรษฐกิจไทยยังปรากฏให้เห็นในอีกหลายภาคเศรษฐกิจ เราพบว่าผลิตภาพของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมสูงกว่าภาคเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะภาคเกษตรถึง 9 เท่า ในภาคอุตสาหกรรมด้วยกันเองก็มีความเหลื่อมล้ำสูงเช่นเดียวกัน งานศึกษาของ ธปท. พบว่าผลิตภาพของโรงงานระดับหัวแถวหรือ percentile ที่ 100 จะสูงกว่าโรงงานในระดับ percentile ที่ 75 ถึง 2 เท่า และสูงกว่า percentile ที่ 50 ถึง 7 เท่า ความแตกต่างด้านผลิตภาพนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อกำไรและโอกาสในการขยายธุรกิจของผู้ประกอบการเท่านั้น แต่ส่งผลให้ค่าตอบแทนของลูกจ้างในบริษัทที่อยู่หัวแถวสูงกว่ากับบริษัทอื่นมากด้วย

นอกจากความเหลื่อมล้ำของภาคธุรกิจแล้ว ความเหลื่อมล้ำของภาคครัวเรือนก็เป็นปัญหารุนแรงของสังคมไทย ในปีที่แล้ว WEF จัดอันดับให้ไทยมีความเหลื่อมล้ำด้านทรัพย์สินมากที่สุดในอาเซียน และอยู่ในอันดับที่ 97 จาก 106 ประเทศ ที่สำคัญความเหลื่อมล้ำทางทรัพย์สินนี้ได้ส่งผลไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาซึ่งเป็นหัวใจที่จะช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว งานวิจัยของสถาบันอนาคตไทยศึกษา พบว่าครัวเรือนไทยที่มีฐานะดีสามารถส่งลูกหลานเข้าถึงการศึกษาในระดับสูงได้มากกว่าครัวเรือนยากจนมากถึง 3 เท่า และนักเรียนในเมืองใหญ่มีโอกาสสอบได้คะแนนสูงกว่านักเรียนในเมืองรอง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานี้ทำให้เยาวชนจาก

ครัวเรือนยากจนขาดโอกาสสำคัญที่จะยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองและครอบครัว และจะนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่กว้างขึ้นในอนาคต ซึ่งจะมีผลเสียต่อความยั่งยืนของเศรษฐกิจและสังคมไทย

ความท้าทายเชิงโครงสร้างมิติที่สาม คือภูมิทัศน์ด้านงานของเศรษฐกิจไทย แม้ว่าภูมิทัศน์ด้านงานของเศรษฐกิจไทยในระดับมหภาคจัดว่าค่อนข้างดี แต่ในระดับครัวเรือนนั้นถือว่ายังเปราะบางมาก จากปัญหาหนี้ครัวเรือนที่ได้เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา หนี้ครัวเรือนของเรามีปัญหาทั้งปริมาณและคุณภาพ ระดับหนี้ครัวเรือนต่อ GDP อยู่ที่ประมาณร้อยละ 77.8 ซึ่งถือว่าสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศที่มีรายได้ใกล้เคียงกับเรา ถ้าดูรายละเอียดจะพบว่าเรามีสัดส่วนหนี้เสียในระดับสูงด้วย และยอดหนี้ของคนไทยจำนวนมากไม่ได้ลดลงแม้ว่าจะมีอายุมากขึ้นจนถึงวัยใกล้เกษียณ ครัวเรือนไทยจะต้องเผชิญกับความท้าทายเรื่องหนี้ครัวเรือนมากขึ้นเพราะเรากำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประเทศไทยอาจจะประเทศแรกในโลกที่คนส่วนใหญ่จะแก่ก่อนรวย โดยผลสำรวจเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนตั้งแต่หลายปีก่อน พบว่าคนไทยราว 3 ใน 4 ไม่สามารถออมเงินได้ในระดับที่ตั้งใจไว้สำหรับการเกษียณอายุ และเกือบครึ่งหนึ่งยังไม่มีแผนการออมอย่างเป็นรูปธรรมหรือกำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการวางแผนการออม ถ้าครัวเรือนไทยไม่สามารถพึ่งพาการออมของตัวเองได้แล้ว ท้ายที่สุดจะกลายเป็นภาระค่าใช้จ่ายสวัสดิการผู้สูงอายุของภาครัฐ และบั่นทอนภูมิทัศน์ด้านงานด้านการคลังต่อไป

นอกจากภาระค่าใช้จ่ายสวัสดิการผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นมากแล้ว ภาครัฐยังมีภาระด้านประกันสังคม รายจ่ายประจำที่ต้องเพิ่มขึ้นจากการขยายบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานราชการอีกมาก มีภาระเงินอุดหนุนสำหรับโครงการลงทุนขนาดใหญ่ รวมไปถึงแนวโน้มการดำเนินนโยบายประชานิยมที่หวังผลทางการเมืองในช่วงสั้นๆ ประมาณการฐานะการคลังระยะปานกลางของรัฐบาลแสดงว่า รัฐบาลจะต้องทำงบประมาณขาดดุลต่อเนื่องไปอีกประมาณ 12 ปี จึงจะเริ่มมีงบประมาณสมดุลได้ เรื่องนี้น่าเป็นห่วง เพราะวันนี้ต้องถือว่าระดับการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยสอดคล้องกับศักยภาพแล้ว แต่ฐานะการคลังของเรายังต้องใช้เวลานานกว่าจะเข้าสู่ภาวะสมดุล ภูมิทัศน์ทางด้าน การคลังของเราอาจจะต่ำกว่าที่หลายคนคิดมาก การให้ความสำคัญต่อประสิทธิภาพการใช้จ่ายของภาครัฐและการลดขนาดของภาครัฐจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง มิฉะนั้นแล้ว ภูมิทัศน์ด้านการคลังที่เราหวังว่าจะช่วยสร้างความเข้มแข็ง และความยั่งยืนให้แก่ระบบเศรษฐกิจไทย จะกลายมาเป็นตัวปัญหาใหญ่ได้ในอนาคต

ท่านผู้มีเกียรติครับ

ความท้าทายเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยที่ผมได้กล่าวไปนั้น ไม่ว่าจะ เป็นด้านผลิตภาพ การกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง และภูมิทัศน์ทาง ไม่ใช่เรื่องใหม่ ผมเชื่อว่าทุกท่านเคยได้ยิน ปัญหาเหล่านี้กันมาแล้วทั้งสิ้น แต่การแก้ไข ปัญหาเชิงโครงสร้างเหล่านี้ อย่างจริงจังและรอบด้าน เป็นความท้าทายสำคัญที่เราไม่ค่อยพูดถึงกันมากเท่าไร ซึ่งผมคิดว่าเราจะต้องร่วมกันมองให้ไกล

และคิดร่วมกันอย่างจริงจังเพื่อเตรียมประเทศไทยให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วอย่างน้อยใน 3 เรื่องหลักๆ ได้แก่

เรื่องแรก คือ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศกำลังเกิดขึ้นอย่างก้าวกระโดด

และจะมีผลโดยตรงต่อวิถีชีวิตของพวกเราทุกคนและต่อการทำธุรกิจในโลกยุคใหม่ เมื่อหลายปีก่อน นาย Gordon Moore ซึ่งเป็นผู้ร่วมก่อตั้งบริษัท intel กล่าวไว้ว่า “ทุกๆ 18 เดือน คอมพิวเตอร์จะประมวลผลได้เร็วขึ้น 2 เท่า” คำพูดดังกล่าวยังเป็นจริงอยู่ แม้ว่าคอมพิวเตอร์ในวันนี้จะมีความสามารถในการประมวลผลดีขึ้นอย่างก้าวกระโดดหลายเท่าตัวแล้วก็ตาม โทรศัพท์สมาร์ทโฟนที่เราใช้อยู่ก็มีความสามารถประมวลผลเร็วกว่าคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะเมื่อ 5 ปีก่อน ในโลกยุคใหม่ บริษัท Tech firm ได้กลายเป็นบริษัทที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก เป็นบริษัทที่มีมูลค่าตลาด (market capitalization) สูงอันดับต้นๆ ของโลก นอกจากนี้ Tech firm ไม่ได้ทำธุรกิจด้านเทคโนโลยีแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเข้าไปให้บริการอีกหลายประเภททั้งบริการทางการเงิน บริการด้านการท่องเที่ยว การศึกษา ส่งผลให้เส้นแบ่งระหว่างธุรกิจประเภทต่างๆ บางลงมาก

เทคโนโลยียังได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคให้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ทุกวันนี้หลายคนรับข่าวสารจากสังคมออนไลน์และเว็บไซต์ต่างๆ เป็นหลัก การสั่งซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น e-commerce หรือ social commerce เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ร้านอาหารหลายแห่งขายอาหารผ่าน delivery platform เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เร่งให้กระแสโลกาภิวัตน์รุนแรงขึ้น เส้นแบ่งพรมแดนระหว่างประเทศเลือนรางลง ทุกคนบนโลก

สามารถเข้ามาสู่สนามการแข่งขันบน e-commerce platform ที่ไร้พรมแดน ในโลกยุคใหม่นี้ การแข่งขันทั้งด้านราคาและคุณภาพสินค้าจะรุนแรงและหลีกเลี่ยงได้ยากขึ้น ทุกคนไม่ว่าจะเป็น เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน หรือผู้ประกอบการทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ จะต้องเผชิญกับการแข่งขันกับผู้เล่นจากทั่วโลกที่ใช้เทคโนโลยีพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของตัวเองให้สูงขึ้น

การเปลี่ยนแปลงสำคัญของโลกประการที่สอง คือการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิอากาศ (Climate change) จากภาวะโลกร้อน ซึ่งมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงขึ้น เราต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้งขึ้น ในช่วง 30 ปีที่แล้ว ปรากฏการณ์เอลนีโญ่มักเกิดขึ้นเพียง 2 ครั้งในรอบ 10 ปี แต่ปัจจุบันกลับเกิดขึ้นมากถึง 7 ครั้งในรอบ 10 ปี เช่นเดียวกับปรากฏการณ์ภัยแล้งและน้ำท่วมใหญ่ที่เกิดขึ้นแทบทุกปี เป็นความเสี่ยงสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยเฉพาะภาคเกษตรที่ต้องเผชิญกับความเสียหายของผลผลิตที่ขึ้น นอกจากนี้ อุณหภูมิของโลกที่ปรับสูงขึ้นเร็วได้ส่งผลให้เกิดโรคพืชและสัตว์ชนิดใหม่ๆ และจะกระทบต่อผลิตภาพของภาคเกษตรในระยะอันใกล้ หากไม่เตรียมตัวไว้อย่างเท่าทัน ภาวะโลกร้อนจะทำให้เกษตรกร ซึ่งเดิมมีฐานะทางเศรษฐกิจเปราะบางอยู่แล้ว อ่อนไหวมากขึ้นและมีภูมิต้านทานต่ำลง

ภาวะโลกร้อนได้ทำให้ประชาคมโลกตื่นตัวและสนใจการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้นในปัจจุบัน สังเกตได้จากมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม มาตรฐานด้านการเกษตร มาตรฐานด้านการธนาคารเพื่อความยั่งยืน ตลอดจนถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป เช่น ลดการใช้พลาสติก และส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด การเปลี่ยนแปลง

เหล่านี้ทำให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการจะต้องปรับปรุงกระบวนการผลิตและรูปแบบธุรกิจเพื่อให้
เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมถึงเพิ่มทางเลือกสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเข้าสู่
ตลาดมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกประการที่สามคือ ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์และ
กระแสการต่อต้านโครงสร้างเชิงสถาบัน (Institution) ที่มีอยู่แต่เดิม ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้าง
เชิงสถาบันระดับประเทศหรือระหว่างประเทศ วันนี้เราเห็นความขัดแย้งระหว่างข้ามมหาอำนาจ
สหรัฐอเมริกา จีน และรัสเซีย ความขัดแย้งในตะวันออกกลาง คาบสมุทรมะเดไฮ ทะเลจีนใต้ หรือ
ล่าสุดระหว่างอินเดียและปากีสถาน หรือแม้กระทั่งการประท้วงทางการเมืองในฝรั่งเศสและ
Brexit ที่สะท้อนการต่อต้านโครงสร้างเชิงสถาบันแบบเดิม ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์เหล่านี้มีความ
เสี่ยงที่จะปะทุเป็นปัญหารุนแรงและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ตลาดเงินตลาดทุนโลกและ
ราคาพลังงาน ซึ่งจะกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สถานการณ์เหล่านี้สามารถพลิก
ผันได้ตลอดเวลาและไม่สามารถคาดเดาล่วงหน้าได้อย่างวางใจ

ท่านผู้มีเกียรติครับ

ความท้าทายเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจไทยและการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่
ภายใต้การแข่งขันกันด้านเทคโนโลยีที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สภาวะโลกร้อนที่รุนแรงขึ้น
รวมถึงความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ในหลายภูมิภาค แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจไทยจะไม่สามารถ
เติบโตได้ด้วยแรงส่งแบบเดิมๆ ของโลกยุคเก่าที่เราคุ้นเคยอีกต่อไป ศักยภาพของเศรษฐกิจไทย

จะถูกบั่นทอนได้อย่างรุนแรงถ้าเราไม่ร่วมกันปรับโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยให้เตรียมรับกับโลกยุคใหม่ได้อย่างเท่าทัน การที่เราเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้เศรษฐกิจไทยต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณภาพและผลิตภาพอย่างจริงจัง การเพิ่มคุณภาพและผลิตภาพเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้รายได้ของคนไทยเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ เทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดดจะทำให้รูปแบบการทำธุรกิจในโลกใหม่เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง และจะทิ้งผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีหรือขาดความรู้ทางเทคโนโลยีไว้ข้างหลัง (Digital divide) ผมคิดว่าเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับเศรษฐกิจในโลกยุคใหม่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เราต้องให้ความสำคัญกับอย่างน้อย 3 เรื่องต่อไปนี้

การเตรียมพร้อมเรื่องแรก คือเราจะต้องส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยไปข้างหน้าด้วยคุณภาพและผลิตภาพเป็นหลัก โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรมและ SMEs

การขับเคลื่อนด้วยคุณภาพและผลิตภาพจะต่างจากการขับเคลื่อนด้วยปริมาณ ที่ผ่านมาเราอาจจะให้น้ำหนักกับเรื่องการเพิ่มปริมาณเพราะคิดว่าทำได้อย่างรวดเร็วและสามารถแสดงเป็นผลงานได้ในช่วงเวลาสั้นๆ แต่อาจสร้างผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ได้มากทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

เราไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ที่สุดในโลก หรือไม่จำเป็นต้องมีนักท่องเที่ยวมาเยือนมากที่สุดในโลก แต่คงดีกว่าถ้าเกษตรกรไทยสามารถเพิ่มคุณภาพจนสร้างความแตกต่างของผลิตผลทางการเกษตรได้ สามารถจำหน่ายได้ในราคาสูง มีกำไรและเงินออมที่เกิดจากการทำงานด้วยตนเอง โดยที่รัฐบาลไม่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเข้าพยุงราคาสินค้าเกษตรในทุกฤดูกาลเพาะปลูกหรือคงดีกว่าถ้าเราสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูงและมีอำนาจซื้อสูงเข้ามาในประเทศได้

ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่สร้างปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว
ที่จะสร้างผลเสียให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในระยะยาว

การขับเคลื่อนด้วยคุณภาพและผลิตภาพนี้ต้องการการทำงานในระดับจุลภาคอย่างใกล้ชิด
และต่อเนื่อง ต้องตั้งอยู่บนฐานของความรู้ ความเข้าใจปัญหา และข้อจำกัดของแต่ละพื้นที่
ต้องการความเพียร ความอดทน และการเสียสละผลประโยชน์ในช่วงสั้นๆ ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
โดยเฉพาะภาครัฐ และต้องการการแก้ปัญหาจากล่างขึ้นบนมาเสริมการขับเคลื่อนนโยบายที่เน้น
จากบนลงล่าง เราต้องตระหนักว่าถ้าเราไม่ให้ความสำคัญกับมิติด้านคุณภาพและผลิตภาพอย่าง
เพียงพอแล้ว เราจะใช้งบประมาณและทรัพยากรจำนวนมากไปสำหรับการกระตุ้นเศรษฐกิจใน
ระยะสั้น ปัญหาเชิงโครงสร้างที่จำเป็นต้องแก้ไขจะถูกปล่อยทิ้งไว้ ในขณะที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลง
อย่างรวดเร็ว เมื่อถึงจุดหนึ่งแล้ว เราอาจจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันการณ์ ศักยภาพ
ของเศรษฐกิจไทยจะถูกบั่นทอนอย่างรุนแรง กระทบต่อความอยู่ดีกินดีของคนไทยในระยะยาว

การเตรียมพร้อมเรื่องที่สอง คือเราต้องเร่งเพิ่มคุณภาพของแรงงานไทย 38 ล้านคนที่มี
อยู่ในขณะนี้ ให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก คนไทยกำลังถูกท้าทายจากการเปลี่ยนแปลง
ทางเทคโนโลยีและการแข่งขันจากประเทศอื่นที่มีประชากรวัยหนุ่มสาวมากกว่าเรามาก
ทักษะงานของโลกเก่าที่แรงงานไทยคุ้นเคยจะทยอยหมดความสำคัญลงเรื่อยๆ บริษัท McKinsey
ได้ประเมินว่าในอีก 10 ปีข้างหน้า จะมีแรงงานทั่วโลกราวร้อยละ 14 ที่จะถูกเทคโนโลยีดิจิทัล
ระบบ automation และปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาแทนที่ สัดส่วนนี้จะสูงขึ้นในระบบเศรษฐกิจ

ที่แรงงานมีคุณภาพต่ำ และมีลักษณะงานซ้ำๆ ในกระบวนการผลิต ปัญหาทักษะแรงงานไทย

ที่ไม่ตรงกับความต้องการของนายจ้างจะทวีความรุนแรงและเห็นชัดมากขึ้นในโลกยุคใหม่ และยัง

ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติที่ต้องการแรงงานฝีมือที่เพิ่มขึ้นมาก

ที่ผ่านมา สังคมไทยได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อให้สามารถ

ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพเข้าสู่ตลาดแรงงาน ผมเห็นด้วยว่าการปฏิรูปการศึกษาเพื่อผลิตคนเข้าสู่

ตลาดแรงงานเป็นความจำเป็นประการหนึ่ง แต่เมื่อมองไปข้างหน้าแล้ว โจทย์ที่อาจจะสำคัญกว่า

คือเราจะยกระดับคุณภาพของแรงงานที่อยู่ในกำลังแรงงานปัจจุบัน 38 ล้านคนหรือประมาณ

ร้อยละ 60 ของประชากรไทยได้อย่างไรเพื่อเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังเกิดขึ้น

หลายประเทศได้วางแผนพัฒนาทักษะสำหรับโลกยุคใหม่ให้กับแรงงานของตนอย่างจริงจัง

เรื่องการยกระดับคุณภาพของแรงงานนี้เราไม่ค่อยพูดถึงกันมากเท่าไร เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ

ที่ต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และตัวแรงงานเอง เนื่องจากโลกข้างหน้า

จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะที่สำคัญประการหนึ่ง คือทักษะของการเรียนรู้ เพื่อที่จะพัฒนา

ตนเองได้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เรื่องนี้เป็นเรื่องไม่ง่ายแต่จำเป็นยิ่งสำหรับคนไทยในโลก

ที่กำลังเปลี่ยนแปลง

การเตรียมพร้อมเรื่องที่สามคือเราจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ

ศักยภาพของเศรษฐกิจไทยได้อย่างไร จะทำอย่างไรที่จะให้ทรัพยากรย้ายออกจากภาคเศรษฐกิจ

ที่มีผลิตภาพต่ำไปสู่ภาคที่มีผลิตภาพสูงกว่าได้เหมือนในช่วง 20-30 ปีก่อน งานวิจัยของ ธปท.

พบว่าในอดีตการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเฉพาะจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ มีบทบาทในการปรับโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจและทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตขึ้น

นอกเหนือจากภาคเกษตรแล้ว แรงงานในภาครัฐก็เป็นโจทย์ใหญ่เช่นกัน วันนี้บุคลากรภาครัฐมีมากกว่า 2 ล้านคนและยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้จะทำให้งบประมาณด้านบุคลากรของรัฐบาลเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนติดอันดับต้นๆ ของประเทศที่มีสัดส่วนงบประมาณด้านบุคลากรสูงแล้ว

การจัดอันดับ Worldwide Governance Indicators (WGI) ของ World Bank พบว่าภาครัฐไทยมีประสิทธิภาพที่ลดลงเรื่อยๆ ถ้าหากรัฐบาลสามารถตอบโจทย์เรื่องประสิทธิภาพของภาครัฐได้สำเร็จ โดยเฉพาะการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ ลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนและล่าช้า และปรับโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดเล็กลง นอกจากประเทศจะได้ประโยชน์จากแรงงานที่ทำงานได้เต็มศักยภาพมากขึ้นแล้ว ภาครัฐยังจะมีงบประมาณเพิ่มขึ้นสำหรับการลงทุนพัฒนาประเทศ รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันด้านการคลังเพื่อรองรับความผันผวนที่เราจะต้องเผชิญอีกมากในอนาคต

นอกจากนี้ เราจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ก็ต่อเมื่อทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะทุน คน หรือที่ดิน สามารถเคลื่อนย้ายได้โดยง่ายจากภาคเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพต่ำไปสู่ภาคเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพสูง จากธุรกิจที่ทรงๆ หรือไม่ประสบความสำเร็จไปสู่ธุรกิจที่กำลังเติบโต จากเศรษฐกิจในโลกยุคเก่าไปสู่เศรษฐกิจในโลกยุคใหม่ ซึ่งเราจะได้ยินคำพูดของธุรกิจ start up อยู่เสมอว่า “fail fast, fail cheap and fail forward” หรือ เป็นการล้มที่จะลุกไปข้างหน้าได้เร็วด้วยต้นทุนต่ำ การเคลื่อนย้ายทรัพยากรให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่นี้จะไม่สามารถ

เกิดขึ้นได้ถ้ากฎระเบียบจำนวนมากของภาครัฐยังล้าสมัย และเป็นพันธนาการไม่สนับสนุนให้ธุรกิจไทยและคนไทยมีความยืดหยุ่นในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด การปฏิรูปกฎหมายและกฎเกณฑ์ของภาครัฐอย่างจริงจังเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เศรษฐกิจไทยสามารถปรับตัวได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ท่านผู้มีเกียรติครับ

นอกจากปัญหาต่างๆ ที่ผมได้พูดถึง เรายังมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่รอการแก้ไขอยู่หลายเรื่อง ในขณะที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เรามีโจทย์ที่ท้าทายหลายด้านที่เชื่อมโยงกัน ไม่มีทางลัดที่จะแก้ไขเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยไม่เกิดผลข้างเคียงไปสู่เรื่องอื่น เราจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ต้องปฏิรูปโครงสร้างหลายอย่างที่มีมาแต่เดิม การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้ย่อมก่อให้เกิดผู้เสียประโยชน์ในระยะสั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะประสานประโยชน์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม และสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทยไปข้างหน้า เวลาที่เราพูดถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิรูปนี้ คำถามแรกที่คนส่วนใหญ่จะถามคือ ใครควรเป็นเจ้าของภาพ หน่วยงานไหนของภาครัฐควรรับเป็นเจ้าของภาพ แล้วเราก็มักจะจบลงด้วยคำตอบที่ว่าหาใครรับเป็นเจ้าของภาพไม่ได้ จึงเดินหน้าต่อไปไม่ได้

ผมคิดว่าเรากำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมาก ต้องการแรงขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วนในสังคม เราทุกคนควรจะต้องถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะร่วมกันเปลี่ยนแปลง ถ้าเรามัวแต่คิดว่าคนอื่นต้องรับเป็นเจ้าของภาพแล้ว ไม่มีทางที่เราจะสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้ในสังคมไทย

การเปลี่ยนแปลง mindset อันดับแรกที่ต้องเริ่มจากตนเองก่อนจึงสำคัญมาก เราทุกคนต้องตระหนักถึงสถานะแวดล้อมของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเริ่มเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเองในวันนี้ เริ่มจากถามตัวเองว่า สิ่งที่เราทำได้ทำให้ผลผลิตของเรา หน่วยงานของเรา และประเทศของเราเพิ่มขึ้นหรือไม่ เราให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณภาพของงานที่เราทำอย่างไรบ้าง ธุรกิจของเราหรืองานของเรามีส่วนช่วยให้คนอื่นในสังคมได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นได้อย่างไร โดยเฉพาะคนที่ด้อยโอกาสกว่า เราจะลดการเบียดเบียนคนอื่นในสังคมได้อย่างไรทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ และเราจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเศรษฐกิจและสังคมไทยได้อย่างไร ผมเชื่อมั่นว่าถ้าเราให้ความสำคัญกับการถามตัวเองเป็นประจำ นอกจากจะทำให้เราพัฒนาไปข้างหน้าแล้ว จะช่วยสร้างพลังบวกที่จะเปลี่ยนแปลงประเทศไทยไปข้างหน้าด้วย จะเป็นพลังบวกที่จะนำไปสู่ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งความไว้วางใจนี้เป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างได้ ซึ่งน่าเสียดายว่าในช่วงที่ผ่านมาความไว้วางใจกันได้ลดน้อยลงในสังคมไทย จนส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทำได้ยากขึ้นกว่าเดิมมาก

ท่านผู้มีเกียรติครับ

สังคมใดก็ตามที่มีความแคลงใจต่อกันเป็นพฤติกรรมในสังคม สังคมจะเดินหน้าได้ยากมาก ยากที่คนจะยอมแลกผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ยากที่จะยอมแลกผลประโยชน์ของตนในระยะสั้นกับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว การแก้ไขปัญหาสำคัญต่างๆ ของประเทศจะต้องเผชิญกับแรงต้านตั้งแต่มิเริ่มทำ ยากที่จะขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงหรือ

การปฏิรูปใดๆ ให้สำเร็จได้ การสร้างความไว้วางใจกันจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

ผมคิดว่าการสร้างความไว้วางใจกันและการเปลี่ยนแปลงที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นเป็นหน้าที่ของพวกเขา

เราทุกคน

ขอบคุณครับ